

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 132

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 01. juuni 2026

Algus 11.15, lõpp 12.53

Juhataja: Madis Timpson (esimees)

Protokollija: Selenä Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Linnar Liivamägi (nõunik)

Puudus: Heljo Pikhof

Kutsutud: Riigikantselei õigusasjade direktor Kristi Purtsak ja õigusosakonna nõunik Kärt Voor, Kaitseministeeriumi ametnik, Siseministeeriumi arenduseksperit ja mehitamata õhusõidukite koordinaator Henry Timberg, Eesti Turvaettevõtete Liidu tegevjuht Andre Lilleleht, Eesti Lennundusklastri drooniteenuste projektijuht Jaan Erik Kiissel, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu operaatorite nõukoja liikmed jurist Eve Talts ning võrgu- ja infrastruktuuri juht Mihkel Kõiv (Telia Eesti AS-ist) (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse (vaigistushagi eest kaitsmise direktiivi ülevõtmine) eelnõu (865 SE) kolmanda lugemise ettevalmistamine (muuta varasemat menetlusotsust ja teha ettepanek viia eelnõu III lugemine ja lõpphääletus läbi 10.06)
3. Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu õiguskomisjoni nädala (01.06.2026-07.06.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 01. juuni 2026 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse (vaigistushagi eest kaitsmise direktiivi ülevõtmine) eelnõu (865 SE) kolmanda lugemise ettevalmistamine (muuta varasemat menetlusotsust ja teha ettepanek viia eelnõu III lugemine ja lõpphääletus läbi 10.06)
3. Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste

seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 02. juuni 2026 kell 14.00

1. Arvamuse andmine ELAK-le: Eesti seisukohad ebaseadusliku tulirelvakaubanduse ja muude tulirelvadega seotud kuritegude vastu võitlemist käsitleva direktiivi eelnõu kohta - COM(2026) 102
2. Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse optimeerimine ja kohtulahendite avalikkus) eelnõu (560 SE) teiseks ja kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse (vaigistushagi eest kaitsmise direktiivi ülevõtmine) eelnõu (865 SE) kolmanda lugemise ettevalmistamine (muuta varasemat menetlusotsust ja teha ettepanek viia eelnõu III lugemine ja lõpphääletus läbi 10.06)

Madis Timpson sõnas, et ettepanek on muuta varasemalt tehtud menetlusotsus ja viia eelnõu kolmas lugemine läbi 10. juunil. Esimees küsis, kas komisjon soovib seda ettepanekut hääletada. Komisjonis seda soovi ei avaldatud.

Otsustati:

- 2.1.** Muuta eelnõu täiskogus arutamise kuupäeva ja määrata selleks 10.06.2026 (konsensus: Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).
- 2.2.** Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus. Eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust (vähemalt 51 poolthäält). (konsensus: Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitse seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et Riigikogust eelnõule muudatusettepanekuid ei esitatud, küll aga on laekunud peaministri allkirjaga esitatud muudatusettepanekud. Täna on eesmärk esitatud ettepanekud läbi vaadata ning lisaks kuulata ära eelnõule esitatud arvamuste esindajad.

Esimees andis sissejuhatuseks sõna Riigikantselei esindajale.

Kristi Purtsak sõnas, et peaministri allkirjaga esitati need muudatusettepanekud, kuna 2. juunil on täiskogus kolmandal lugemisel kriisiolukorra ja riigikaitse seadus ning käesolev eelnõu tuleb viia selles tehtavate korrakaitse seaduse (KorS) muudatustega kooskõlla, sh viidete, numeratsiooni ja ka uue seaduse pealkirjaga seoses, kuna senine riigikaitse seadus kaob ja selle asemel tuleb uus seadus uue nimega. Lisaks on riigikaitse komisjonis praegu menetluses Kaitseväge korralduse seaduse muutmine, millega tuleb käesolev eelnõu samuti

tehniliselt kooskõlla viia, et kasutataks samasuguseid mõisteid ja viiteid.

K. Purtsaks selgitas, et suurem osa muudatusettepanekutest on seega tehnilised, kuid on ka kaks sisulist muudatust. Esimene neist puudutab nn transponderi (*remote-ID*) sisselülitamise kohustust ehk teatud drooniklasside puhul tuleb drooni käitajal oma registreerimisnumber sisse lülitada, sest vastasel juhul on radarilt võimalik näha üksnes nn täppe, kuid mitte seda, kes on selle drooni omanik. Ta märkis, et see kohustus tuleneb juba Euroopa Liidu (EL) õigusest ning Eesti sätestab nüüd selgesõnaliselt, et kui käitajale on registreerimisnumber antud, siis tuleb see ka sisse lülitada. See võimaldab reaalselt tuvastada, kes ja kus lendab ning vajadusel drooni käitajaga ühendust võtta.

Teise sisulise muudatusena tõi ta esile väärtetegurite suurendamise. Ta selgitas, et lennundusõiguses on karistumäärad olnud aastaid madalad, kuid järjest enam esineb täna just droonidega seotud juhtumeid, mistõttu tõstetakse kahe mehitamata õhusõiduki süsteemidega seotud väärtetegurite karistumäära. Ta lisas, et ülejäänud lennundusseaduse (LennS) karistumäärad vaadatakse üle lennundusõiguse revisjoni raames.

Madis Timpson andis muudatusettepanekute loetelus olevate ettepanekute tutvustamiseks sõna Riigikantselei esindajale ning viis samaaegselt läbi hääletused.

Kristi Purtsak tutvustas muudatusettepanekuid nr 1-9:

1. Täiendada eelnõu § 1 uute punktidega 2 ja 3 (muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni) järgmiselt:

„2) paragrahvi 16² lõikes 4¹ asendatakse tekstiosa „§ 45 lõigetes 1 ja 5“ tekstiosaga „§ 45 lõigetes 1, 2, 5 ja 6, §-s 45¹“;

3) paragrahvi 16² lõige 4² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4²) Kaitseväelane ja Kaitseväe tegevliige võib käesoleva seaduse § 32 lõikes 4 ning § 45 lõigetes 5 ja 6 sätestatud erimeetmeid kohaldada vaid eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal, välja arvatud juhul, kui sõiduk, seade või veesõiduk on mehitamata.“.

Selgitus: muudatusettepaneku eesmärk on viia KorS § 16² lõikes 4¹ esitatud viited KorS § 45 asjakohastele lõigetele kooskõlla eelnõus tehtavate KorS § 45 muudatustega. Eelnõuga muudetakse KorS § 45 lõikeid 1, 2 ja 5 ning KorS § 45 täiendatakse lõigetega 2¹ ja 6. Muudatused tehakse, et peatada saaks ka mehitamata sõidukeid (maal, vees ja õhus).

Kehtiv KorS § 16² lõige 4² viitab kehtiva KorS § 45 lõikele 5 ning sätestab, et kaitseväelane ja Kaitseväe tegevliige võib korrakaitse seaduse § 32 lõikes 4 ja § 45 lõikes 5 sätestatud erimeetmeid kohaldada vaid eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal. Kuna kehtiva KorS § 45 lõige 5 muudetakse eelnõuga ning osa lõikest 5 viiakse uude lõikesse 6, tuleb viidet täiendada ka lõikega 6. Kuna eesmärk on, et KorS § 32 lõikes 4 ning KorS § 45 lõigetes 5 ja 6 sätestatud erimeetmeid võiks mehitamata sõidukite suhtes kohaldada siis, kui ei ole eriolukorda või erakorralist seisukorda, tuleb selline välistus normis ette näha.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Täiendada eelnõu § 1 punktidega 15–17 järgmiselt:

„15) paragrahvi 82¹ lõiget 2 täiendatakse punktiga 10 järgmises sõnastuses:

„10) isikute ja vara kaitse mehitamata õhusõiduki eest.“;

16) paragrahvi 82¹ lõikes 5 asendatakse tekstiosa „§ 45 lõigetes 1 ja 5“ tekstiosaga „§ 45 lõigetes 1, 2, 5 ja 6, §-s 45¹“;

17) paragrahvi 82¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kaitseväelane ja Kaitseliidu liige võib käesoleva seaduse § 45 lõigetes 5 ja 6 sätestatud erimeetmeid kohaldada vaid eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal, välja arvatud juhul, kui sõiduk, seade või veesõiduk on mehitamata.“.

Selgitus: Riigikogu menetluses olev kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse eelnõu 668 SE muudab ka KorS-i – eelnõu 668 SE § 219 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks KorS §-d 16¹ ja 16² ning punktiga 4 täiendatakse KorS-i §-dega 82¹–82⁴, mis reguleerivad Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamist. Seetõttu tuleb muudatused ette näha ka neis normides, vastasel juhul ei ole pärast 668 SE jõustumist Kaitseväel ja Kaitseliidul õigus kohaldada erimeetmeid, mis nähakse ette eelnõuga 902 SE. Need muudatused jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3. Muuta eelnõu § 2 punktis 3 esitatud elektroonilise side seaduse § 115 lõike 1 punkti 7 järgmiselt:

„7) turvatöötajal ja turvajuhil – mehitamata õhusõidukist lähtuva ohu tõrjumiseks sellisel turvaobjektil ja selle vahetu läheduse kohal olevas õhuruumis, mis on riigikaitseseaduse alusel määratud alaliseks või ajutiseks riigikaitseobjektiks ja kui raadioside piiramise vajadus tuleneb riigikaitseseaduse § 85 lõike 1 punktis 2 nimetatud riigikaitseobjekti turvaplaanist ning turvaettevõttele või riigikaitseobjekti omanikule või valdajale on väljastatud sagedusluba, turvategevuse seaduses sätestatud alusel ja korras.“;

Selgitus: raadioside piiramiseks peab olema sagedusluba, mille annab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalveamet. Kuivõrd ESS § 12 lõike 1 kohaselt esitab sagedusloa saamiseks TTJA-le taotluse isik, sh ei eristata, kas isik on füüsiline või juriidiline, peab normist nähtuma, kes on see isik, kellele sagedusluba väljastatakse. Õigusselguse huvides täpsustatakse, et sagedusluba väljastatakse kas turvaettevõttele (kui riigikaitseobjekti valdaja või omanik on turvaettevõttega sõlminud turvamiseks lepingu) või riigikaitseobjekti valdajale või omanikule (kui turvamist teostab siseturvakorraldaja).

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

4. Täiendada eelnõu § 2 uue punktiga 4 (muutes vastavalt järgmise punkti numeratsiooni) järgmiselt:

„4) paragrahvi 115 lõike 1 punkt 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„7) turvatöötajal ja turvajuhil – mehitamata õhusõidukist lähtuva ohu tõrjumiseks sellisel turvaobjektil ja selle vahetu läheduse kohal olevas õhuruumis, mis on kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel määratud ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks ja kui raadioside piiramise vajadus tuleneb kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse § 24 lõike 8 punktis 2 nimetatud turvaplaanist ning ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks määratud objekti turvavale turvaettevõttele või objekti omanikule või valdajale on väljastatud sagedusluba, turvategevuse seaduses sätestatud alusel ja korras.“;“.

Selgitus: 668 SE jõustumise tõttu tuleb parandada viide kehtivale riigikaitse seadusele ning asendada see viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse asjakohasele normile. Termin „riigikaitseobjekt“ tuleb muuta terminiks „objekt“. See muudatus jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

5. Täiendada eelnõu § 5 uue punktiga 3 (muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni) järgmiselt:

„3) paragrahvi 3 lõike 3¹ punktis 3 asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse alusel alaliseks või ajutiseks riigikaitseobjektiks“ tekstiosaga „kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks“;“.

Selgitus: 668 SE jõustumise tõttu tuleb parandada viide kehtivale riigikaitse seadusele ning asendada see viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Termin „riigikaitseobjekt“ tuleb muuta terminiks „objekt“. See muudatus jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

6. Muuta eelnõu § 6 punkti 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„2) paragrahvis 4¹ asendatakse läbivalt tekstiosa „lõikes 4“ tekstiosaga „lõikes 4 ja lõike 1¹ punktis 2“;“.

Selgitus: eelnõuga täiendatakse LennS § 4¹ lõikega 1¹, mis loob võimaluse lisaks praegu kehtivale regulatsioonile lennata geograafilises alas või ajutises geograafilises alas loaga (kehtiv lõige 4), selle ala kehtestajal lisaks ka keelata MÕS käitamise, kohaldada keskkonnastandardeid, piirata teatud klasside MÕS lendamise või piirata teatud omadustega MÕS lendamise.

Kehtivas LennS-s on asjakohastes luba käsitlevates normides viited lõikele 4, mis sätestab kohustuse, et lendamiseks on vaja luba - see norm hõlmab lendamise luba nii mehitatud õhusõidukite lennupiirangutega alas kui ka MÕS lennutamisega seotud geograafilistes alades (sh ka ajutises geograafilises alas).

Seoses lõike 1¹ lisandumisega, mis laiendab MÕS geograafilise ala kehtestaja võimalusi selles alas MÕS lendamise ja käitamise piiramiseks (lisaks loa olemasolul lendamise lubamisele lisandub veel võimalusi, nt MÕS käitamise keelamine), jääb kehtiv lõige 4

reguleerima ainult mehitatud õhusõidukite lennupiirangutega seotud luba. Seetõttu on vaja LennS täiendada ka viitega lõike 1¹ punktile 2, et asjakohastes luba käsitlevates normides oleks hõlmatud nii mehitatud kui ka mehitamata õhusõidukid.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

7. Muuta eelnõu § 6 punkti 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„4) paragrahvi 4¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kehtestatud lennupiirangutega alas või geograafilises alas lendamiseks on vaja luba. Käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kehtestatud ajutises geograafilises alas lendamiseks on vaja luba, kui ajutise geograafilise ala kehtestaja lubab lendamise lõike 1¹ punktis 2 nimetatud loa olemasolul.“;

Selgitus: kuivõrd eelnõuga täiendatakse LennS § 4¹ lõikega 1¹, mis võimaldab lisaks praegu kehtivale regulatsioonile lennata geograafilises alas või ajutises geograafilises alas loaga ka keelata MÕS käitamise, kohaldada keskkonnastandardeid, piirata teatud klasside MÕS lendamise või piirata teatud omadustega MÕS lendamise, tuleb muuta LennS viiteid. Eesmärk on, et luba on vaja siis, kui on kehtestatud lennupiirangud õhusõidukitele ja geograafilise ala MÕS-dele. Geograafilise ala ja ajutise geograafilise kehtestajal on võimalik valida, millist meetet ta uue lõike 1¹ alusel kasutab, näiteks võib mh keelata MÕS käitamise (näiteks päästesündmus, mille raames on vajalik sündmuse kohal MÕS käitamine keelata).

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

8. Täiendada eelnõu § 6 uue punktiga 6 (muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni) järgmiselt:

„6) paragrahvi 7 lõike 13 punktis 3 ja § 46³ lõike 5 punktis 1¹ asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse alusel alaliseks või ajutiseks riigikaitseobjektiks“ tekstiosaga „kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks“;“.

Selgitus: 668 SE jõustumise tõttu tuleb parandada viide kehtivale riigikaitseadusele ning asendada see viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Termin „riigikaitseobjekt“ tuleb muuta terminiks „objekt“. See muudatus jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

9. Täiendada eelnõu § 6 punktiga 8 järgmises sõnastuses:

„8) paragrahvi 46²⁰ täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Kui mehitamata õhusõiduki käitamisel tuleb komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/947 lisa A ja B osa kohaselt kasutada aktiveeritud ja ajakohastatud otsese kaugidentimise süsteemi, peab kaugidentimise süsteemi olema sisestatud selle mehitamata õhusõiduki süsteemi käitaja registreerimisnumber.“.

Selgitus: selleks, et oleks võimalik siduda MÕS tema käitajaga, on vaja seadust muuta. Kohustuse seadmise eesmärk on lisaks lennundusohutusega seotud riskidele ka kõigi muude riskide vähendamine. MÕS saab olla näiteks kuritegude toimepanemise vahend, julgeoleku ohustamise vahend. Kui osal MÕS-del on EL määrusest tulenev kohustus kasutada kaugidentimise süsteemi, peavad need MÕS-d selle siduma käitaja registreerimisnumbriga. Kui käitatakse MÕS-i, millel kaugidentimise kasutamise süsteemi kohustust ei ole, ei pea seda kohustust täitma. See tähendab, et uut kohustust see norm käitajale kaasa ei too.

Markeerime, et C0 ja C4 droone ei saa kaugtuvastuse kasutamiseks kohustada, sest nendel droonidel ei ole sellist kohustust Euroopa Liidu õigusega ette nähtud. Kaugtuvastuse kasutamise nõue on ainult C1, C2, C3, C5, C6 klassi droonidel ning mistahes droonidel, mida kasutatakse erikategoorias.

Täpset C1–C4 droonide hulka teada pole, kuna pole sellist teavitamise või registreerimise nõuet. Statistika 21.05.2026 seisuga:

*MÕS reg käitajaid – 5339
A1/A3 kaugpiloodi pädevusi väljastatud – 10 089
A2 kaugpiloodi pädevusi väljastatud – 465
STS kaugpiloodi pädevusi väljastatud – 137
Erikategooria käitamislube (kehtivad) – 28
STS kaugpiloodi koitusorganisatsioonid – 1*

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

Maria Jufereva-Skuratovski küsis, kas Eesti seiresüsteemid võimaldavad tuvastada seda, millist tüüpi droon lendab.

Henry Timberg selgitas, et muudatus lähtub EL määrusest, mille kohaselt peavad teatud drooni tüübid ehk klassid vastavalt suurusele olema kohustuslikult varustatud majakaga ehk transponderiga. Ta märkis, et enamikul Eesti õhuruumis lendavatel droonidel on transponder olemas, kuid mõnede klasside puhul seda kohustust ei ole. Transponder edastab pidevalt signaali, kus droon õhuruumis asub, kus asub maapinnal selle pult ning ka teatud metaandmeid drooni tüübi kohta.

H. Timberg rõhutas, et muudatuse eesmärk on lisada signaali ka käitaja registreerimisnumber. Ta selgitas, et isik saab selle numbri Transpordiametist ning sisuliselt on see võrreldav auto registreerimisnumbriga. See tähendab, et isik peab registreerimisnumbri drooni sisestama ning seejärel on signaali põhjal võimalik lisaks juba praegu nähtavale drooni ja puldi asukohale ning drooni tüübi informatsioonile vajaduse korral käitaja registreerimisnumbri kaudu Transpordiameti andmekogust tuvastada ka drooni omanik.

Varro Vooglaid küsis, milliste drooni tüüpide puhul sellist nõuet kohaldatakse. Lisaks, kas tegemist on ühe sellise nõudega, mille rikkumise eest on võimalik vastavalt teisele sisulisele väärtekaristuste suurendamise muudatusettepanekule (loetelus nr 12) määrata kuni 400 000 euro suuruse trahvi.

Kristi Purtsak vastas, et drooni tüübid on muudatusettepaneku selgituses toodud ning nõue kohaldub C1, C2, C3, C5 ja C6 klassi droonidele.

Henry Timberg lisas, et need klassid on peamiselt seotud droonide suuruse ja võimsusega. Ta tõi näitena esile, et C0 klassi kuuluvad hetkel alla 250 grammi kaaluvad droonid, mis ei ole pelgalt mänguasjad, vaid siiski väikesemad lendavad drooni mudelid. EL määrase kohaselt ei ole kõikidel drooni klassidel transponder kohustuslik, näiteks C0 ja C4 puhul.

Varro Vooglaid palus täpsustada, kas kõige tavapärasem poest ostetud droon, näiteks *DJI Mavic 3*, kuulub samuti nende drooni klasside hulka, millele see kohustus rakendub.

Henry Timberg vastas, et näiteks *Mavic 3* puhul peab transponder olema ning sellisel juhul tuleb ka registreerimisnumber drooni sisestada. Ta lisas, et väiksemate mudelite, näiteks *DJI Neo* puhul ei ole transponderit ning seega ei saa ka numbrit sisestada.

H. Timberg rõhutas, et eeskätt lähtutakse sellest, et Eestis ei kehtestata erisusi võrreldes EL regulatsioonidega ehk kui konkreetse drooni tüübi puhul ei pea vastavalt EL õigusele olema transponderit ega signaali edastama, siis Eesti sellist nõuet eraldi ei kehtesta. Kui aga droonil peab transponder olema ja ka EL nõuete kohaselt peab see signaali edastamiseks sisse lülitatud olema, siis sätestatakse nüüd Eestis selgelt, et signaali tuleb lisada ka käitaja registreerimisnumber.

Kristi Purtsak vastas väärtokaristuste suurendamise muudatusettepaneku osas, et see puudutab juriidiliste isikute karistusmäärasid. Füüsiliste isikute puhul on samuti karistused võimalikud, kuid nende määrasid praegu ei muudeta.

Henry Timberg lisas, et eraisikute puhul on väärteto trahvimäär endiselt kuni kolmsada trahviühikut.

Ta märkis, et edaspidi kui muudatusega selline kohustus kehtestatakse ja tuvastatakse eraisik, kes ei ole käitaja registreerimisnumbrit sisestanud, siis põhimõtteliselt on võimalik väärteto eest trahvi määrata. Samas rõhutas ta, et riigi eesmärk ei ole inimesi koheselt karistada, vaid reageerida sel viisil eeskätt siis, kui rikkumised on korduvad ja kohustust eiratakse teadlikult.

Valdo Randpere küsis, kas Eestis on lubatud ise drooni ehitada, millised reeglid sellisel juhul kehtivad ning kas see droon tuleb samuti registreerida.

Henry Timberg vastas, et droone saab ise ehitada, kuid ka need peaksid siiski teatud klassi langema.

Jaan Erik Kiissel selgitas, et see ongi väike kitsaskoht, et ise ehitatud droon ei pruugi langeda teatud klassi ning sellele ei saa seega kaasneda ka samasugune kohustus.

Ta tõi esile, et teistes riikides on kaugidentifitseerimise kohustus defineeritud õhuruumi tüübi järgi. Seega, kuigi vastavustabelis on viidatud, et riik ei saa kehtestada rangemaid nõudeid kui EL, siis on tegelikult võimalik defineerida õhuruumi tüüp, kus on transponderi kasutamine kohustuslik. Ta märkis, et kui drooniga ei ole transponderit kaasas, siis on tehniliselt võimalik seda ka hiljem lisada ning selle maksumus jääb suurusjärku 100 eurot.

Andre Hanimägi küsis, kuidas toimitakse vanemate droonide puhul, millele ei ole varasemalt transponderi kohustust olnud, kuid mis võiksid täna oma klassifikatsiooni järgi kuuluda nende droonide hulka, millele kohustus rakendub.

Henry Timberg vastas, et nende jaoks peaks kehtima erisus, mille kohaselt seda kohustust ei teki. Ta tõi esile, et ka EL õiguse järgi ei ole seda kohustust nn ajaloolistel droonidel ning Eesti seda kohustust ei kehtesta.

Kristi Purtsak kinnitas, et tagantjärele sellist kohustust ei kehtestata.

Andre Hanimägi küsis lisaks, kas drooninduse valdkonnas kaasneb selle muudatusega ka registreerimistasu või käib registreerimine tavapärase riigilõivu raames.

Henry Timberg vastas, et isik peab Transpordiametis end käitajana niikuinii registreerima ning selle eest on ette nähtud tasu.

Madis Timpson märkis kokkuvõtteks, et tema arusaamise järgi ei reguleerita Eestis midagi rangemalt kui EL-is, vaid jäädakse ette nähtud piiridesse.

Kristi Purtsak kinnitas seda ning selgitas, et sisuliselt seisnebki asi selles, et EL on vastava kohustuse juba ette näinud ja annab vastavaid numbreid käitajatele. Eesti sätestab nüüd selgesõnaliselt selle, et see registreerimisnumber tuleb ka sisse lülitada. Ta märkis, et seni on olukord olnud selline, et numbrid on küll olemas, kuid paljud käitajad jätavad need sisse lülitamata, mistõttu tuleb see kohustus nüüd selgemalt sätestada.

K. Purtsak tutvustas muudatusettepanekuid nr 10-12:

10. Muuta eelnõu § 6 punkti 9 järgmiselt:

„9) paragrahvis 60¹ asendatakse läbivalt tekstiosa „§ 4¹ lõikes 4“ tekstiosaga „§ 4¹ lõikes 4 ja lõike 1¹ punktis 2“;“.

Selgitus: uue § 4¹ lõike 1¹ lisandumise tõttu on vaja muuta viiteid.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

11. Muuta eelnõu § 6 punktis 12 esitatud lennundusseaduse § 60¹ lõiked 13 ja 14 lõigeteks 8¹ ja 8².

Selgitus: 668 SE § 226 punktis 11 esitatud LennS § 60¹ täiendamise tõttu lõikega 13 on lõige 13 juba hõivatud ja käesoleva eelnõuga lisatavate järjestikuste lõigete sobiv asukoht on lõiked 8¹ ja 8².

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

12. Täiendada eelnõu § 6 punktiga 17 (muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„17) paragrahvi 60⁵³ lõikes 2 ja § 60⁵⁴ lõikes 2 asendatakse arv „12 000“ arvuga „400 000“;

Selgitus: eelnõu eesmärk on laiendada rahuajal mehitamata õhusõidukite (MÕS) seire- ja tõrjevõimalusi. Eelnõu võimaldab Kaitseväel paremini tuvastada ja tõrjuda sõjalise otstarbega MÕS-e, PPA-l tõhusamalt ennetada kuritegevust ning kaitsta inimeste elu ja tervist, samuti reageerida uutest drooniohtudest tulenevatele riskidele. Lisaks annab see

riigikaitseobjektide valdajatele, eelkõige võtmetähtsusega elutähtsat teenust pakkuvatele ettevõtetele, paremad võimalused oma taristu kaitsmiseks. Selleks luuakse vajalikud pädevused ja õigused. Eelnõu eesmärki silmas pidades tuleb LennS §-des 60⁵³ ja 60⁵⁴ karistustmäärade proportsioon korda teha ning need KarS üldpõhimõtetega vastavusse viia.

KarS § 47 lg 1 esimese lause kohaselt võib kohus või kohtuväline menetleja väärteo eest kohaldada rahatrahvi üks kuni kolmsada trahviühikut. KarS § lg 2 sätestab, et juriidilisele isikule võib kohus või kohtuväline menetleja väärteo eest kohaldada rahatrahvi 100 – 400 000 eurot. Muudatusega tõstetakse juriidilise isiku karistustmäära KarS-s sätestatud maksimumini – 400 000 euron.

Sama teo eest ettenähtud füüsilise ja juriidilise isiku karistused peavad üldjuhul olema samas proportsioonis karistusseadustiku üldosas ettenähtud sanktsiooniraamiga. See tähendab, et kui füüsilist isikut saab karistada kuni sanktsiooni maksimumiga (300 trahviühikuga), peaks sama teo eest olema võimalik karistada ka juriidilist isikut sanktsiooni maksimumiga (400 000 eurot). Kehtiva LennS §-des 60⁵³ ja 60⁵⁴ sama teo eest ettenähtud füüsilise ja juriidilise isiku karistused on erinevas proportsioonis karistusseadustiku üldosas ettenähtud sanktsiooniraamiga.

(§ 60⁵⁴. Mehitamata õhusõiduki süsteemi kaugpiloodi poolt mehitamata õhusõiduki käitamishäirete rikkumine ja § 60⁵⁴. Mehitamata õhusõiduki süsteemi juhtimine kaugpiloodi pädevuseta isiku poolt).

Oluline on märkida, et kõikide väärtegude puhul TRAM ei tee rahalist trahvi. Eesmärk ei ole esmalt inimesi karistada, vaid pigem korrale kutsuda. Siiski on olukordi, kus väärtegu lõpeb rahatrahviga. Siiani (21.05.2026 seisuga) on rahatrahvi määratud eraisikutele (juriidilistele isikutele rahatrahvi määratud ei ole). Väärtegude hulk, mida TRAM on enam kui 2 aasta jooksul menetlenud, küündib 20 piirile.

Tabel 1. Lahendi saanud süüteod ja menetlused ning registreeritud süüteod ja registreeritud menetlused aastatel 2022–2026 mai LennS § 60⁵³; LennS § 60⁵⁴; LennS § 60⁵⁵ alusel.

	2022	2023	2024	2025	2026 5 kuud
REGISTREERITUD SÜÜTEOD					
Registreeritud süütegusid kokku	3	9	10	6	3
Süütegusid LennS § 60 ⁵³ ; LennS § 60 ⁵⁵ järgi	1	1	0	0	0
Süütegusid LennS § 60 ⁵³ ; LennS § 60 ⁵⁴ järgi	1	0	0	0	0
Süütegusid LennS § 60 ⁵³ järgi	1	7	9	5	2
Süütegusid LennS § 60 ⁵⁴ järgi	0	1	1	1	1
Menetlusi kokku	3	9	10	5	2
LAHENDI SAANUD SÜÜTEOD					
Süütegusid LennS § 60 ⁵³ järgi	1	7	8	4	1
Süütegusid LennS § 60 ⁵⁴ järgi	0	1	1	1	1
Süütegusid LennS § 60 ⁵³ ; LennS § 60 ⁵⁴ järgi	1	1	0	0	0
Süütegusid LennS § 60 ⁵³ ; LennS § 60 ⁵⁵ järgi	1	0	0	0	0
Lahendi saanud süütegusid	3	9	9	5	2

<i>kokku</i>					
<i>Lahendi saanud menetlusi</i>	<i>3</i>	<i>9</i>	<i>9</i>	<i>4</i>	<i>1</i>
<i>Mõistetud kohustise rahatrahvi summavahemik</i>	<i>280–680</i>	<i>200–320</i>	<i>160–240</i>	<i>96–400</i>	<i>640</i>

Allikas: JAAK päring 01.01.2021 kuni 20.05.2026 registreeritud väärtegedest ja lahendi saanud väärtegedest.

NB! Lahendi saamise aasta ei tarvitse kokku langeda toimepanemise/registreerimise aastaga!

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

Varro Vooglaid kommenteeris, et on raske mõista, miks trahvimäära tõstetakse ainult juriidiliste isikute puhul. Ta märkis, et enamasti lennutavad droone siiski eraisikud ning riigikaitsest vaatenurgast ei ole vahet, kas näiteks sõjaväeosa kohale lendab eraisiku või juriidilise isiku droon.

Henry Timberg vastas, et eraisiku trahvimäär on juba praegu väärtegede puhul kuni 300 trahviühikut ning selle tõstmiseks tuleks juba muuta karistusseadustikus (KarS) sätestatud ülempiiri, sest eriseadusega ei saa sellest kõrgemale minna.

Kristi Purtsak lisas, et juriidiliste isikute puhul võimaldab KarS kõrgemat määra, mistõttu kasutatakse seda võimalust käesolevas eelnõus.

Varro Vooglaid märkis, et üha sagedamini nähakse erinevate väärtegede puhul 400 000 euro suurust trahvimäära, mis jätab aga karistuse määramisel väga laia kaalutlusruumi. Ta tõi näiteks pulmafotograafi, kes lennutab õhuvõtete tegemiseks enda ühemehe ettevõttele kuuluva drooni õhku, kuid on unustanud oma registreerimisnumbri sisse lülitada. Sellisel juhul seisaks ta teoreetiliselt silmitsi olukorraga, kus talle võiks juriidilise isikuna määrata kuni 400 000 euro suuruse trahvi.

Kristi Purtsak vastas, et trahvi määramisel on tegemist kaalutlusotsusega, sest otsustamisel hinnatakse konkreetseid asjaolusid, sh seda, kas tegu oli tahtlik või hooletusest tulenev rikkumine. Ta rõhutas, et politsei peab menetluses arvestama kõiki asjaolusid, miks droon viibis just sellises kohas, kus see ei oleks pidanud olema.

Varro Vooglaid sõnas, et mõistab seda, et siin on kaalutlusruum ja see võib tähendada ka seda, et alati ei pea määrama maksimaalset trahvimäära, kuid tema hinnangul on juba ainuüksi selline võimalus problemaatiline, et seadus lubab sellise teo eest määrata nii suure karistuse.

Henry Timberg selgitas, et tegemist ei ole ainult ühe sellise teoga nagu numbri sisse lülitamata jätmine, vaid käitamisnõuete rikkumine on koosseisuna laiem. Selle alla kuuluvad mh näiteks olukorrad, kus drooniga lennatakse liiga kõrgele või kaugele, liiga ohtlikult või ei järgita teisi nõudeid.

Ta mõnits, et karistuse vahemik 0 kuni 400 000 eurot on tõepoolest lai, kuid ettevõtete puhul on see teatud määral paratamatu. Näiteks on tõesti olemas nii ühemehe ettevõtted ja füüsilisest isikust ettevõtjad kui ka drooniettevõtted, kes võivad lennata eri kategooriates suuremate ja võimekamate droonidega ning kelle käive on märkimisväärselt suurem. Selliste ettevõtete mõjutamiseks ei pruugi paari tuhande euro suurune trahv olla piisav, mistõttu tuleb mõelda kõrgematele summadele.

Kristi Purtsak lisas, et nagu eelnevalt esile toodud, on juba käimas kogu lennundusõiguse revisjon ning mh töötatakse Kliimaministeeriumi eestvedamisel välja lahendust, mille

kohaselt võiks karistusmäär sõltuda protsentuaalselt ettevõtte käibest.

Varro Vooglaid märkis, et selline lähenemine oleks mõistlikum.

Kristi Purtsak lisas, et revisjoni raames vaadataksegi mh üle ka karistusõiguse määrad. Ta märkis, et see oleks sisuliselt mõjusam lahendus, kui karistus hakkaks sõltuma ettevõtte käibe protsendist, kuna ka maksimaalne 400 000 eurot trahvi ei pruugi mõne suure ettevõtte jaoks olla märkimisväärne, samas kui näiteks pulmafotograafi jaoks oleks see väga suur summa.

K. Purtsak tutvustas seejärel muudatusettepanekuid nr 13-17:

13. Täiendada eelnõu § 7 punktiga 2 järgmiselt:

„2) paragrahvi 3 lõike 8 punktis 3 asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse alusel alaliseks või ajutiseks riigikaitseobjektiks määratud“ tekstiosaga „kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks“.“.

Selgitus: 668 SE jõustumise tõttu tuleb parandada viide kehtivale riigikaitseadusele ning asendada see viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Termin „riigikaitseobjekt“ tuleb muuta terminiks „objekt“. See muudatus jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

14. Täiendada eelnõu uue §-ga 8 (muutes vastavalt järgmiste paragrahvide numeratsiooni) järgmiselt:

„§ 8. Riigipiiri seaduse muutmise

Riigipiiri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 11⁴ lõiget 1 täiendatakse pärast arvu „45,“ arvuga „45¹,“;

2) paragrahvi 11⁴ lõiget 1¹ täiendatakse pärast arvu „45,“ arvuga „45¹,“.

Selgitus: riigikaitsekomisjoni menetluses oleva (Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu) 898 SE § 1 punktides 2 ja 3 tehtavate riigipiiri seaduse (RiPS) § 11⁴ lõigete 1 ja 1¹ muudatustega, mis jõustuvad 01.07.2026, tuleb käesolevas eelnõus ette näha RiPS § 11⁴ lõigete 1 ja 1¹ muudatus, et hõlmatud oleks ka mehitamata õhusõiduki lendu sekkumise meede. See muudatus jõustatakse 01.07.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

15. Täiendada seaduse § 9 punktiga 7 (muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni) järgmiselt:

„7) paragrahvi 26¹ lõikes 1 ja § 28 lõikes 7¹ asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse alusel määratud alaliseks või ajutiseks riigikaitseobjektiks“ tekstiosaga „kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel määratud ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks“;“.

Selgitus: 668 SE jõustumise tõttu tuleb parandada viide kehtivale riigikaitseadusele ning asendada see viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Termin „riigikaitseobjekt“ tuleb muuta terminiks „objekt“. See muudatus jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

16. Täiendada seaduse § 9 punktiga 11 (muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni) järgmiselt:

„11) paragrahvi 28 lõiked 6¹ ja 6² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6¹) Turvatöötaja ja turvajuht võivad kasutada mehitamata õhusõiduki lendu sekkumiseks maanduma sundimise vahendit ja juhtimise ülevõtmise vahendit üksnes juhul, kui turvaobjekt on kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel määratud ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks.

(6²) Turvatöötaja ja turvajuht võivad kasutada mehitamata õhusõiduki lendu sekkumiseks raadioside piirajat üksnes juhul, kui turvaobjekt on kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel määratud ajutiselt või alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks ja see tuleneb kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse § 24 lõike 8 punktis 2 nimetatud turvaplaanist. Raadioside piirajat võib raadiohäirete tekitamiseks kasutada üksnes elektroonilise side seaduse §-s 115 sätestatud juhtudel ja korras.“;“.

Selgitus: 668 SE jõustumise tõttu tuleb parandada viide kehtivale riigikaitseadusele ning asendada see viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Termin „riigikaitseobjekt“ tuleb muuta terminiks „objekt“. See muudatus jõustatakse 01.10.2026.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

17. Täiendada seadust §-ga 10 järgmiselt:

„§ 10. Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse § 8 jõustub 2026. aasta 1. juulil.

(2) Käesoleva seaduse § 1 punktid 15–17, § 2 punkt 4, § 5 punkt 3, § 6 punkt 6, § 7 punkt 2 ning § 9 punktid 7 ja 12 jõustuvad 2026. aasta 1. oktoobril.“.

Selgitus: muudatused, mis on tehtud tulenevalt eelnõudest 668 SE ja 898 SE, peavad arvestama viidatud eelnõude jõustumise aega. Seetõttu viiakse muudatusettepanekuna esitatud normide ning eelnõude 668 SE ja 898 SE jõustumisajad kooskõlla.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

Madis Timpson sõnas kokkuvõtteks, et nüüd on kõik eelnõule algataja poolt esitatud muudatusettepanekud läbi vaadatud ning edasi kuulatakse ära arvamusi esitanud osapoolte esindajad.

Esimees andis esmalt sõna Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) esindajale.

Mihkel Kõiv sõnas sissejuhatuseks, et ITL peab droonikaitse teemat väga oluliseks ning toetab drooniseire ja -kaitse jätkuvat arendamist ja kaasaegsete lahenduste uurimist. Samas on ITL-i murekoht see, et eelnõu muudatustega kaasnevaid kõrvalmõjusid ei ole hetkel piisavalt analüüsitud. Seda eriti just sideteenusele kui elutähtsale teenusele ning ka teistele elutähtsatele teenustele ja hädaolukorra teavitusele, mis kõik sõltuvad sidest. Eelnõust ega seletuskirjast ei nähtu piisavat analüüsi selle kohta, kuidas mõjutavad raadioside piiramist puudutavad meetmed elutähtsaid teenuseid ja EE-ALARM süsteemi.

M. Kõiv selgitas, et praktiline probleemkoht seisneb selles, et raadioside piiramise meede ei ole suunatud üksnes konkreetsele objektile ehk tegemist ei ole koherentse laserkiirega, mida saab suunata täpselt sihtmärgile, vaid see mõjutab ka ümbritsevat keskkonda. See tähendab, et lisaks peakiirele tekivad ka kõrval- ja tagakiired, mistõttu muutub mõjutatavaks kogu piirkond. Ta rõhutas, et see teeb mobiilsideteenuse osutajale keeruliseks sageduslubadest tulenevate kohustuste täitmise ning tegelikult muudab eelnõuga antav õigus tagantjärgi ka sageduslubade tingimusi. See tähendab, et mobiilsideteenuse osutajast sõltumatult võib keegi teadmata asukohast ja määramata ajaks tekitada leviaugu, kus ei liigu enam kõned, sõnumid ega ka hädaolukorra teavitus.

M. Kõiv tõi näiteks olukorra, kus elutähtsa teenuse osutaja (ETO) turvaplaan näeb ette raadioside piiramist, kuid selle mõju ulatusse võib jääda teine ETO, näiteks haigla. Ta märkis, et linnades paikneb mitmeid selliseid objekte üksteisele väga lähedal ja samas mõjupiirkonnas. See võib tähendada, et teine ETO jääb sideta ning ka elanikkond ise läbi EE-ALARM süsteemi. Ta rõhutas, et droonikaitse rakendamise vajadus tekib kiiresti ning sellest ei saa tegelikult pikemalt ette teatada, mistõttu võib side kaduda ootamatult.

Varro Vooglaid uuris, kui lai see mõjutatav piirkond olla võib.

Mihkel Kõiv vastas, et mõju ulatus sõltub kasutatavast antennist. Ta selgitas, et isegi kõige kitsamate kiirte puhul võib nende mõju sõltuvalt sagedusest ja antennist ulatuda kümnete või sadade meetriteni.

M. Kõve jätkas, et ITL-i ettepanek on lühidalt see, et raadioside piiramine peaks jääma erandlikuks meetmeks üksnes julgeolekuasutustele ja Kaitsevägele ning kui seda meedet kasutatakse, siis peaks raadioside piiramise loa eelduseks olema vastavad koolitused ja tehnilised teadmised raadiosidest ning arusaam kaasnevatest mõjudest, sh valmisolek võtta vastutus.

Samuti on ITL ettepanek vabastada ETO-dest sideettevõtjad vastutusest tagada katkematu elutähtis sideteenus nendes piirkondades, kus riik on andnud õiguse raadioside piiramiseks. ITL peab selles osas väga oluliseks ka kommunikatsiooni ja eelteavitust nendes piirkondades, sest kui selline olukord tekib ja side ootamatult kaob, siis ei pruugi välitingimustes viibivad inimesed, kes vajavad droonihust teavitust kõige enam, seda enam kätte saada.

Madis Timpson andis kommentaariks sõna Riigikantselei esindajale.

Kristi Purtsak kommenteeris, et turvaettevõtetele antav õigus on tegelikult põhjalikult läbi mõeldud ja ka selgelt piiritletud. Ta rõhutas, et raadioside piiramise õigus on objektipõhine ehk seotud konkreetse objektiga ning selle objekti riskianalüüsi ja turvaplaaniga. Raadioside piiramise loa saab anda ainult Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA), kellel on seadusest tulenev õigus ja kohustus kontrollida, kus riigikaitseobjekt paikneb ning kas selle läheduses asub näiteks lennujaam, haigla või mõni teine ETO. Kui raadioside piiramine võiks mõjutada nende asutuste tegevust või teenuseid, siis TTJA selleks luba ei anna. Seega on Eestis selles küsimuses vastutus TTJA-l, kes annab selliseid lubasid juba praegu PPA-le ja Kaitseväele ning tegemist ei oleks olukorraga, kus turvaettevõtja võiks ühel hetkel lihtsalt oma äranägemisel raadiosidet piirama asuda.

K. Purtsak märkis koolituste osas, et üks osa käesoleva eelnõu rakendusaktidest on turvaeskiri, mida tuleb uuendada ning kuhu lisatakse eraldi raadioside piiramise koolitus. Ta kinnitas, et enne vastava koolituse läbimist ei saa turvatöötaja ka raadioside piiramise õigust, samamoodi nagu näiteks relvaõpet läbimata ei saa turvatöötaja relva kasutada. Vastutuse ja kahju hüvitamise osas tuleb märkida, et lähtutakse üldisest võlaõigusseaduse regulatsioonist ehk isik ei vastuta tekkinud kahju eest, kui see ei ole tekkinud tema süül.

Eva Talts sõnas, et ITL ei kahtle TTJA pädevuses selliseid olukordi hinnata. Küll aga on kahtlus pigem turvatöötajate teadlikkuses selle kohta, millised on raadioside piiramisega kaasnevad mõjud ning millal on selle kasutamine proportsionaalne ja lubatud. Ta märkis vastutuse osas, et ootamatult sideta jäänud elanikud või muud mõjutatud isikud pöörduvad esmalt siiski sideettevõtjate poole ning tekib küsimus, kuidas peaksid sideettevõtjad teadma, kes on tegelik piiraja ning kelle vastu kahjunõudeid esitada, kui sagedusloa piiramised ei käi nende kaudu.

Kristi Purtsak vastas, et sideettevõtjad saavad sellisel juhul pöörduda TTJA poole, kes on kõik vastavad load väljastanud. Ta selgitas, et samamoodi nagu TTJA annab praegu load Politsei- ja Piirivalveametile (PPA) või Kaitseväele, saab ka edaspidi sellest tuleneva kahju hüvitamise küsimustes pöörduda just TTJA poole. TTJA saab seejärel täpsemalt öelda, kas konkreetses piirkonnas oli nendel asutustel õigus raadioside piiramiseks ja millistel alustel või kas piiramine oligi hoopis ülemäärane.

Andre Lilleleht sõnas Eesti Turvaettevõtjate Liidu (ETEL) nimel, et just kõnealuste muudatustega viidi sisse erinõue erikoolitusele. Ta selgitas, et turvategevuse seaduse (TurvaTS) loogika kohaselt on töötajate pädevus seotud kutseseadusega, mis tähendab, et nõutav ei ole mitte üksnes koolituse, vaid ka kutseeksami läbimine. Kui vastav eksam on läbitud, siis kantakse pädevus kutseregistrisse. Ta kinnitas, et turvaettevõtjatel ei ole sellist kavatsust hakata kõikide turvatöötajatega raadiosidet piirama, sest tegemist on tõesti äärmiselt erandliku meetmega ning sellega kaasnevatest väga suurtest riskidest ollakse teadlikud.

A. Lilleleht juhtis tähelepanu, et Eestis on selliseid objekte, kus ei ole riiklikke jõustruktuure kohapeal, kes saaks seda meedet kohandada. Kui sellist objekti turvab valdaja soovil eraturvaettevõtja, siis peaks olema olemas vähemalt võimalus sellise meetme kohaldamiseks täpselt samadel alustel nagu riigil ning samasuguse erikoolituse saanud inimestel. Ta rõhutas, et just seda eelnõu edaspidi võimaldabki. Ta rõhutas, et ETEL on koolitus- ja eksamikeskuse pidajana arvestanud vajadusega oma töökorraldust märkimisväärselt ümber kujundada ning on selleks valmis, sh koostöös ITL-ga.

Kaitseministeeriumi ametnik lisas valitsemisala poolelt, et nende jaoks on oluline, et selline tunnistuse nõue kohalduks tõesti üksnes turvaettevõtetele, kuna Kaitseväel on selleks olemas oma erialane väljaõpe.

Anti Haugas küsis, kas meetme kaudu mõjutus EE-ALARM süsteemile väheneks juhul, kui mindaks üle hoopis *cell broadcast* süsteemile või jääks mõju samaks.

Mihkel Kõiv vastas, et *cell broadcast* võib olla vähem mõjutatud, kuna see töötab allalülis ehk *downlink* kanalitel, samas kui droonikaitse meetmed mõjutavad eeskätt üleslülis ehk *uplink* poolt. Ta rõhutas siiski, et see ei tähenda seda, et mõju oleks täielikult välistatud.

Varro Vooglaid palus täpsustada, kas ITL-i ettepanek on see, et nendes piirkondades, kus on raadioside piiramist võimalik kohaldada, ei peaks sideettevõtjatel enam üldse olema kohustust tagada katkematut sideteenust või peeti silmas üksnes seda ajavahemikku, mil piirang tegelikult rakendub.

Teiseks, kui ITL esindaja juhtis tähelepanu, et sideettevõtjad ei ole teadlikud raadioside piiramise loa väljastamisest, siis kas siinkohal ei võiks üks lahendus olla automaatne teavitamine. Sellisel juhul oskaksid sideettevõtjad olukorraga arvestada.

Eva Talts märkis, et teavitamine võiks tõepoolest olla üks lahendus. Tema hinnangul aitaks eelinformatsioon vähemalt mõista, milles probleem seisneb ning seda selgitada juhul, kui elanikud sideettevõtja poole pöörduvad.

Ta lisas, et vastutuse osas said nad siin tegelikult juba vastuse, et juhul, kui õiguslik alus piiramiseks on olemas, siis ei pea sideettevõtja ise tagantjärele selle teenuse katkemise eest vastutama. Samas märkis ta, et kui praeguse mudeli järgi puudub neil eelinformatsioon, siis ei oska sideettevõtjad klientidele ikkagi selgelt öelda, et nemad selle katkestuse eest ei vastuta ning seetõttu tuntakse end siiski vastutavana.

Varro Vooglaid kommenteeris, et just sellises olukorras olekski elanikele vastamiseks hea, kui sideettevõtjatel oleks eelnev teadmine olemas. Nii oleks sideettevõtjatel võimalik selgitada, et sideteenuse puudumise põhjus on just riigikaitseliste erimeetmete rakendamine.

Eva Talts küsis eelnõu algatajalt, kas raadioside piiramise luba antakse välja ainult üks kord ja seda kasutatakse edaspidi vajaduse tekkimisel või antakse luba igakordselt konkreetse olukorra puhul eraldi. Ta märkis, et droonid eeldavad väga kiiret reageerimist ja seetõttu on oluline mõista, kuidas lubade andmine praktikas toimib.

Kristi Purtsak vastas, et luba antakse konkreetsele objektile ning TTJA hindab teatud regulaarsusega üle, kas konkreetsetes piirkondades on luba endiselt vajalik ja põhjendatud. Ta lisas, et selles osas varasemalt kõlanud küsimuste pinnalt on tema hinnangul mõistlik leppida kokku edasine TTJA ja ITL-i vaheline koostöö, et vajalik informatsioon liiguks.

Henry Timberg sõnas, et teavitamise mõte on iseenesest õige, sest eesmärk ei ole panna sideteenuse osutajatele mingit täiendavat vastutust. Ta märkis, et kui sideettevõtjatel on kohustus tagada oma teenus, siis ei saa nad hiljem vastutada olukorras, kus keegi teine kasutab talle seadusega lubatud vahendeid, sest see ei tähenda seda, et nad oma kohustust ei täida.

H. Timberg selgitas, et tavaliselt väljastatakse raadioside piiramise luba väga spetsiifiliselt ehk konkreetse võimsuse ja lainepikkuste jaoks, mida taotletakse. Enamasti taotletakse luba siiski nendele sagedustele, mille kohta on teada, et sellega droonid tõenäoliselt lendavad. Ta rõhutas, et väga laia spektriga seadmeid erakasutusse üldjuhul ei lubata. Tuleb märkida, et ka PPA, Kaitsepolitseiamet, Päästeamet jt läbivad samasuguse loa taotlemise protsessi. Loa kooskõlastamisel vaadatakse läbi, kas piirkonnas on objekte, mida piiramine võiks mõjutada ning hinnatakse võimsuse, sageduse jms proportsionaalsust.

Ta lisas, et seadmed ise on erinevad. Näiteks on väga võimsaid seadmeid ning ka väiksemaid käsiseadmeid, mis ei pruugi teisi teenuseid mõjutada ning mida ei kasutata pikema aja vältel, vaid pigem piiratud ajahetkedega, et mõjutada konkreetset drooni.

Eva Talts kommenteeris, et just see määramatus pigem tekitabki muret, sest puudub selge teadmine, milliseid seadmeid kasutatakse. Ta märkis, et on esinenud ka olukordi, kus ITL-l on

Kaitseväe poolt palutud teatud sagedusi mitte kasutada, kuna need häirivad üksteist. Seetõttu ei saa tema hinnangul väita, et häiritakse ainult konkreetse drooni sagedusi, sest kaasnevad kõrvalmõjud ka mujal.

Madis Timpson andis sõna Eesti Lennundusklastri (EAC) esindajale.

Jaan Erik Kiissel sõnas, et EAC üldine murekoht selle eelnõu kontekstis on see, et puudutatud on nii mehitamata õhusõidukite käitajad, tõrjujad, seirajad kui ka ETO-d ning kõigi nende osapoolte huvidega ja muredega arvestamine nõuab üksjagu tööd. Ta märkis, et varasem eelnõu kaasamisprotsess viitas palju pigem LennS-le ja Kliimaministeeriumile ning EAC liikmetes tekitab see muret, et tähelepanuta võib jääda hulk küsimusi, mille lahendamine muudaks käesoleva eelnõu mõju tõhusamaks ning aitaks luua arusaama, kuidas kõik need seadused omavahel koos tegelikult toimima hakkavad. Kui LennS jääb siiski samasse seisu kui praegu, siis suhtuvad EAC liikmed kavandatud meetmete praktikas rakendamisesse äärmiselt skeptiliselt.

J. E. Kiissel tõi esimese konkreetse murekohana esile seireandmed. Ta märkis, et seireandmed on eelnõus mõistena defineerimata ning seejuures ettevõtjatele kohustuse panemine neid seireandmeid jagada tekitab väga palju küsimusi. Ta tõi näiteks, et ka tavaline mobiiltelefon on tänase eelnõu mõistes võimeline *remote-ID* ehk kaugidentifitseerimise signaali vastu võtma ning tekib küsimus, kas mobiiltelefoni tuleks seetõttu samuti käsitleda seireseadmena, mille andmeid tuleb Kaitseväega jagada. Tema hinnangul jääb sellest praegu mulje, et sisuliselt kõikidel on vaba võimalus õhusõidukeid seirata, kuna selle signaali kogumist ei saa piirata. Nüüd aga luuakse olukord, kus tekivad kohustused, mille mõju ja kulu ei ole piisavalt teada. Ta rõhutas, et seireandmete selgem defineerimine on eelduseks, et seireandmeid oleks võimalik ka efektiivselt kasutada. Kui kvaliteetseid seireandmeid ei ole, siis ei ole sisuliselt mõistlik ka tõrjest rääkida.

J. E. Kiissel tõi teisena esile, et tõrje poole pealt muudab olukorra keeruliseks ka ebaselgus ohu hindamise osas. Tema hinnangul tehakse eelnõuga iseenda elu raskemaks, kuna ei soovita selgelt määratleda, milline ja mis hetkest on tegemist ohuga, mis õigustab konkreetsete meetmete kasutamist. Näiteks võiks esimene nn välistusfaas olla just *remote-ID* identifitseerimine ehk kui seda ei ole sisse lülitatud, siis võib öelda, et tegemist on sellise ohuga. Ta märkis, et kuigi eelnõu vastavustabelis on kirjas, et üleriigiliselt ei ole võimalik sellist nõuet kehtestada, siis oleks selle kohustuse seadmine siiski võimalik läbi õhuruumi defineerimise. Ta rõhutas, et iga selline meede, mis aitab tuvastada seaduslikke ja koostöövalmis mehitamata õhusõidukite käitajaid, teeb omakorda lihtsamaks nende mehitamata õhusõidukite eristamise, kes koostööd ei tee. Arvestades, et ettevõtjate poolelt ei ole tegelikult täna paremat meetodit pahatahtlike droonide tuvastamiseks kui see, et kõigepealt tuvastatakse seaduslikud käitajad ning eristatakse ülejäänud.

J. E. Kiissel juhtis viimasena tähelepanu ETO-de rollile. Tema hinnangul on positiivsena eelnõu üheks oluliseks fookuseks see, kuidas tuua ETO-d riigikaitsele lähemale. Seda eriti olukorras, kus seni on rõhutatud, et ETO-de kaitse tagamine on eelkõige nende endi ülesanne. Ta leidis, et kooskõlastusringis kajastas Eleringi tagasiside eelnõule hästi seda kontseptsiooni, kuhu nad on jõudnud, kuid nende tagasisidele antud vastus ei olnud tema hinnangul niivõrd terviklik ega arvestanud seda piisavalt. Selles tagasisides oli toodud üsna selgelt vähemalt kontseptsiooni alged selle kohta, kuidas võiks edasi liikuda, kuigi see ei ole käesolevasse eelnõusse jõudnud.

Samuti toetab EAC seda ETEL-i ettepanekut, mille kohaselt võiks laiendada turvaettevõtja õigust sekkuda mehitamata õhusõiduki lendu ka selliste ETO-de objektide puhul, mis ei ole määratud riigikaitseobjektideks. Ta rõhutas, et kui nendele ETO-dele antakse ainult seireõigus, siis ei pruugi see motiveerida neid riigikaitsele panustama. Tema hinnangul aitaks selline lisameede neid selleks julgustada.

Kristi Purtsak kommenteeris, et mitmed kõlanud mõtted on head ning paljusid neist on ka ise eelnõu koostamisel arutatud. Ta möönis, et kogu lennundusõigus vajabki ülevaatamist, sest see on ajale jalgu jäänud ning töö selles osas Kliimaministeeriumis juba käib. Praegu on Riigikantselei keskendunud üksnes kõige ajakriitilisematele muudatustele, mida oli võimalik etteantud ajaraamis ette valmistada. Ta lisas, et samamoodi vajaks eraldi analüüsi kõikidele turvaettevõtjatele sellise õiguse andmine ning seda saab jätkutegevusena ka teha.

K. Purtsak rõhutas, et käesolev eelnõu on siiski üles ehitatud eeskätt riigikaitseobjektile, selle riskianalüüsile ja turvaplaanile. Ta nõustus, et tulevikus võib olla mõistlik kaaluda, kas seda ringi tuleks laiendada, kuid käesoleva eelnõu vaatest oleks selle lisamine juba täiesti uus kontseptsioon ja nõuaks laiemat arutelu, kellel veel võiks selline õigus olla ehk kas igal poe turvatöötajal või kõikidel ETO turvatöötajatel jne. Samuti tuleks siis läbi mõelda, millised peaksid olema riskide maandamise meetmed.

K. Purtsak selgitas seireandmete osas, et sisuliselt ei panda ettevõtjatele täiesti uut kohustust. Kogu see informatsioon, mida turvaettevõtja seirekaameraga ehk õhuruumi jälgimise käigus kogub, peakski liikuma ka Kaitseväele. Ta rõhutas, et kõik see, millistele tehnilistele parameetritele seirepilt peab vastama, lepatakse eraldi kokku Kaitseväe poolt. Kaitsevägi vastutab Eesti üldise seirepildi ja õhuruumi kaitse eest ning seetõttu määrab, milline peab olema see standard, millele teiste seireseadmed vastama peavad. Eesmärk on see, et see pilt ühilduks Kaitseväe seirepildiga, sest vastasel juhul on tegelikult sellest vähe kasu, kui keegi midagi küll seirab, kuid tehniliste puudujääkide tõttu ei jõua see pilt Kaitseväeni.

Henry Timberg lisas, et seireandmed ja -seadmed ei ole seaduse tasandil tõepoolest detailselt reguleeritud ning seda eeskätt seetõttu, et neid ei soovita tehniliselt liiga jäigalt n-ö lukku kirjutada. Seega jääbki see määratlus mõnevõrra abstraktseks ning seda tuleb tõlgendada eelkõige lähtuvalt seaduse eesmärgist. Ta lisas, et kui tekib küsimus, kas näiteks kõik mobiiltelefonid lähevad sinna alla, siis see ei ole selle regulatsiooni eesmärk ning kindlasti ei saa õhuruumi seireandmete juures pidada iga turvatöötaja telefoni seireseadmeks üksnes seetõttu, et see suudab signaali vastu võtta. Tegemist on siiski seire eesmärgil paigaldatud eriseadmetega, mis koguvad seireandmeid, sh näiteks akustilised või multispektraalsed seadmed või radarid.

H. Timberg märkis ohu definitsiooni osas, et Eesti korrakaitseõigus ongi oma olemuselt selles osas abstraktne. Kui riik tegutseb ohu tõrjumisega või sunnib kedagi maanduma, siis lähtub ta korrakaitseõigusest, kus on tegelikult selgelt öeldud, millisel juhul on tegemist olulise või kõrgendatud ohuga ning mida selle alusel teha saab. Ta märkis, et samadest definitsioonidest lähtutakse ka teiste rikkumiste ja kuritegude korral ning ametnikud peavad objektiivse hinnangu alusel ja olemasolevatest andmetest lähtudes otsustama, kas tegemist on olulise või kõrgendatud ohuga või mitte.

Ta märkis, et turvaettevõtetele antakse sisuliselt sarnane õigus, kuid selle erinevusega, et turvategevus lähtub eelkõige hädakaitse põhimõtetest. Samas ei erine hädakaitseline rünne olemuslikult kuigi palju korrakaitsest vahetust ohust.

H. Timberg sõnas, et selles küsimuses, kas kõikidel turvaettevõtetal võiks olla selline õigus sekkuda, on Siseministeerium (SIM) mõnevõrra eriarvamusel. SIM hinnangul võiks tegelikult rohkematel turvaettevõtetal olla selline õigus sekkuda mehitamata õhusõidukite lendu. Ta rõhutas, et selleks ei pea meetmena olema raadioside piiramine, vaid mõni leebem ja lühema ulatusega meede, näiteks võrgupüssi kasutamise õigus. Sellisel juhul võiks see õigus laieneda ka rohkematele ETO-dele. Ta kinnitas, et sellist varianti on analüüsitud ning SIM on enda ettepanekutes väljendanud soovi lisada see käesolevasse eelnõusse, kuna praegu seda siin ei ole.

Valdo Randpere uuris, kuidas jõuab vajalik teave inimesteni olukorras, kus toimub mingi erakorraline sündmus ning selles piirkonnas soovitakse sündmuse toimumise ajaks keelata igasugune droonide lennutamine. Täpsemalt, kas sellest teavitatakse kõiki inimesi, ainult

registreeritud drooni käitajaid või tõrjutakse kõik rikkumised lihtsalt jõuga.

Henry Timberg vastas, et kõiki droone kindlasti lihtsalt jõuga alla ei lasta. Ta rõhutas, et rahuajal lähtutakse siiski korrakaitsealistest põhimõtetest ning ohule reageeritakse eskaleeruvalt. Kui keelualas lendab droon, mis seal viibida ei tohiks, siis algab reageerimine esmalt sellest, et püütakse tuvastada, kellega on tegemist, seejärel üritatakse kontakti saada ja suhelda ning samal ajal hinnatakse kogu aeg ohtu edasi. Kui isik ei reageeri, siis liigutakse samm-sammult rangemate meetmete suunas.

H. Timberg tõi esile, et keelualade kehtestamine on juba LennS-ga reguleeritud. On olemas kindel loetelu asutustest, kellel on õigus ajutisi keelualasid kehtestada, sh PPA, Päästeamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi. Kui selline piirang kehtestatakse, siis tuleb vastav teave avalikult kättesaadavaks teha drooni käitajatele. Põhimõtteliselt kantakse sellisel juhul märge Eesti õhukaardile ning iga drooni käitaja peab vastavalt käitamisreeglitele enne drooni lennutamist kontrollima, kas konkreetses piirkonnas kehtib keeld või mitte. Ta rõhutas, et see on käitaja enda kohustus.

Jaan Erik Kiissel palus täpsustada, kas Kaitseväele tekib või on juba tekkinud see erisus, et teatud juhtudel võivad nad kehtestada keelualasid nii, et see teave ei ole avalikult teada.

Kristi Purtsak vastas, et see on riigikaitsekomisjonis alles arutamisel, et teatud juhtudel või operatsioonide läbiviimisel ei pruugi olla otstarbekas, et kogu see teave oleks kõikidele kättesaadav.

Varro Vooglaid kommenteeris, et sellisel juhul, kui teavitamiskohustust ei ole, on loogiline eeldus, et ei saa rakendada ka vastutust. Näiteks, kui droon isegi alla lastakse, kuid eelnevalt ei ole keelualast käitajaid teavitatud, tekib mh ka küsimus kahju hüvitamisest.

Henry Timberg vastas, et see Kaitseväe osa on hetkel eraldi arutlusel. Ta kinnitas, et hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt on siiski kohustus teavitada ning see informatsioon pannakse üles avalikule lennukaardile. Seejärel on käitaja enda kohustus seda informatsiooni enne drooni lennutamist kontrollida.

Kaitseministeeriumi ametnik selgitas, et lennukaardile tehakse ikkagi teatavaks. Erisus puudutab maismaal teisi operatsioone, kus võib teatud eesmärkidel teavet riigisaladusena hoida.

Madis Timpson andis sõna Eesti Turvaettevõtete Liidu (ETEL) esindajale.

Andre Lilleleht sõnas, et ETEL-i jaoks on see olnud märgilise tähendusega eelnõu menetlus, kuna juba algfaasis on nad olnud aruteludesse kaasatud ning saanud esitada oma ettepanekuid, millega on ka tegelikult arvestatud. Ta tõi esile kolm peamist ettepanekut.

Esiteks, ETEL toetab seda EAC muret, et sellisel kujul, nagu praegu on eelnõus kirjas õhuruumi seireandmete jagamine, on seda tehniliselt keeruline rakendada. Probleem seisneb selles, kui TurvaTS-i kontekstis ei ole teada, mida täpselt peetakse õhuruumi seireandmeteks, kuid samal ajal nõutakse nende andmete jagamist kolme erineva riigiasutusega.

ETEL-i ettepanek on kasutada siin sama loogikat, mida TurvaTS rakendab ka teiste sarnaste olukordade lahendamisel ning sõnastada kõnealune punkt nii, et turvaobjekti kohal oleva õhuruumi seireandmeid jagatakse vastavalt turvategevuse eeskirjas sätestatud nõuetele. Ta märkis, et TurvaTS ongi üles ehitatud selliselt, et kõik täpsemad nõuded tuuakse välja just turvategevuse eeskirjas. Seega on turvaettevõtete seisukoht, et nende roll ei ole öelda riigile ette, milliseid andmeid riik neil jagada kohustada võib või mitte, kuid kui riik otsustab, et seireandmeid on vaja jagada, siis peaks TurvaTS-i kontekstis olema see määruses täpsustatud ehk mida, kuidas, kellega ja millisel viisil jagatakse.

Teiseks, määruuses peaks olema volitusnorm ning ETEL-i ettepanek on lisada eraldi säte, mille kohaselt saaks valdkonna eest vastutav minister turvategevuse eeskirjas reguleerida nii liikuva turvaobjekti turvamisele kui ka mehitamata õhusõidukite ohu tõrjumisele täpsemad reeglid. Selline volitusnorm annaks võimaluse täpsustada nõudeid ilma, et iga muudatuse puhul peaks pöörduma Riigikogu poole, kui tehnoloogia ja olukord muutuvad ning tekib vajadus kehtestada turvaettevõtjatele uusi või täpsustatud nõudeid.

A. Lilleleht sõnas, et kolmas ettepanek puudutab küsimust, mida on siin juba arutatud. ETEL nõustub SIM-i ettepanekuga, et turvaettevõtetal võiks olla täiendavaid õigusi sekkuda mehitamata õhusõidukite lendu. Samas tuleb rõhutada, et ka nende hinnangul ei peaks raadioside piiramise meedet kohaldama muudel objektidel kui riigikaitseobjektidel ning see peaks jääma äärmiselt erandlikuks meetmeks. Ta rõhutas, et siiski on enamus mehitatud turvaobjekte Eestis ühel või teisel moel seotud ETO-dega ning leebemate meetmete kohaldamine droonitõrjeks oleks nende hinnangul täiesti põhjendatud ka väljaspool riigikaitseobjekte. Saab nõustuda, et see peaks toimuma ainult erandjuhtudel ja üksnes eraldi väljaõpetatud meeskondade poolt ning eeldab palju tehnilist tööd määruste, koolituste, kutsestandardite ja eksamikorralduse osas. Siiski, kuna eelnõu on juba praegu laual, oleks mõistlik sellise võimalusega arvestada. Ta lisas, et selle meetme tegelik kohaldamisõigus ei teki niikuinii muudatuse jõustumisega, vaid alles siis, kui olemas on esimene inimene, kes on vastava koolituse läbinud ja eksami sooritanud.

Kristi Purtsak kommenteeris esmalt viimast punkti. Ta märkis, et kindlasti toetatakse selle teema edasist analüüsimist, kuid see vajab põhjalikumat käsitlemist, sest ETO-de ring on väga lai. Näiteks kuuluvad sellesse ringi ka perearstid ning kohaliku omavalitsuse teehoolduse ja lumekoristusega seotud ettevõtted, mistõttu tuleb põhjalikult läbi mõelda, kas just kõikidele ETO-dele tuleks anda ka droonitõrjeõigus. Ta rõhutas, et tegemist on väga laia ringiga ning seetõttu peavad kaasnema ka vastavad riskide maandamise meetmed.

K. Purtsak lisas, et nad on valmis sügisel koos SIM-ga selle teema uuesti ette võtma ja analüüsima, kuidas seda ringi oleks võimalik laiendada. Praeguses etapis oleks aga oluline teha esmalt esimene osa ära ning vaadata, kuidas see praktikas rakendub. Alles selle pinnalt saaks otsustada, kas on vaja seda isikute ringi veel laiendada ning millised peaksid olema eri liiki ETO-de puhul kohased riskide maandamise meetmed.

Kärt Voor kommenteeris seireandmete osa. Ta märkis, et ühest küljest on arusaadav soov defineerida asjad võimalikult selgelt, sest see muudab praktikas tegutsemise lihtsamaks, kuid teisest küljest tekib siin tehnoloogianeutraalsuse küsimus.

Ta tõi esile, et seireandmete jagamine ei pruugi alati tähendada mingisuguse andmekogumi edastamist, vaid võib seisneda ka sellises infovahetuses, et ühest asutusest helistatakse riigikaitseobjekti turvavale turvaettevõttele ja öeldakse, et nn punane täpp on nende poole teel. Seetõttu ei ole praegu sel kujul ette nähtud turvategevuse eeskirja täiendamist.

K. Voor rõhutas, et tehnoloogianeutraalsuse säilitamiseks ning selleks, et kõik osapooled, sh Lennuliiklusteeninduse AS, Transpordiamet, Kaitsevägi, PPA ning turvaettevõtted saaksid tegutseda ühises, kõigile sobivas ja ühtsetel standarditel toimivas infoväljas, töötatakse välja eraldi juhendid ja reageerimisplaanid. Ta kinnitas, et see töö on käimas ning eesmärk on säilitada paindlikkus, et regulatsiooni ei kirjutataks liiga kinni. Seetõttu ongi sõnastus jäetud üldisemaks.

Kristi Purtsak lisas, et see oleneb palju ka sellest, millist platvormi Kaitsevägi kasutab. Tema hinnangul on kõige olulisem, et kõik need süsteemid hakkaksid omavahel automaatselt ühilduma ning tulevikus peakski toimima selline lahendus, kus infosüsteemid suhtlevad omavahel. Ta märkis, et ka Eesti kaitsetööstus ei ole veel seal maal, kus droonide tuvastamise süsteemid oleksid juba sellisel soovitud tasemel.

Andre Lilleleht sõnas, et ETEL-i hinnangul just nende pakutud sõnastus kirjutaks

turvaettevõtteid vähem kinni. Ta selgitas, et praegune sõnastus paneb turvaettevõtjale konkreetse kohustuse jagada andmeid korraga kolme riigiasutusega, ilma et oleks isegi täpsustatud, milline neist üldse ütleb ette täpse korra, kuidas seda teha.

A. Lilleleht rõhutas, et enamus tehniliste seadmetega tegelevaid turvaettevõtjaid tunnevad väga hästi neid protsesse, kuidas tuua Eestisse erinevaid seireandmeid salvestavaid seadmeid, müüa neid riigile, paigaldada neid üles ja anda nende seadmetega kogutud andmeid edasi riigi kasutusse. ETEL-i soov on mitte sattuda olukorda, kus tekib kohustus jagada midagi, mille täpne sisu ei ole teada ning vältida seda, et jagatakse andmeid, mida tegelikult isegi ei peaks nii laialt ja piiranguteta jagama.

Kärt Voor palus täpsustada, kas turvaettevõtjad kardavad eeskätt seda, et selge õigusraami puudumisel võidakse jagada liiga palju andmeid.

Andre Lilleleht vastas jaatavalt ning selgitas, et hiljem ei tohiks tekkida olukorda, kus jääb ebaselgeks, mida täpselt võis jagada ja mida mitte.

Ta juhtis tähelepanu, et ka kõik sellised kaamerad, mis salvestavad autonumbreid või muud riigile olulist informatsiooni, on just turvaettevõtete poolt Eestisse toodud ja paigaldatud. Just see on turvaettevõtjate jaoks selles punktis põhimure. Ta rõhutas, et ETEL ei ole seisukohal, et andmeid ei peaks üldse jagama, vaid seaduses sellisel moel sätestatud kohustust tuleks kindlasti veel täpsustada ning seda just turvategevuse eeskirjas, mis on TurvaTS-i täpsustav raam, kuna vastasel juhul on selline lai kohustus riskantne.

Kärt Voor vastas, et kuna küsimus puudutab tõesti väga paljusid osapooli, nähaksegi siin lahendusena just reageerimisplaan, et kõikidel oleks ühtne arusaam. Ta juhtis tähelepanu, et kogu tervikpilt on Kaitseväe käes.

Lisaks, turvaettevõtjatel ei ole põhjust muretseda ka selle pärast, kui ühed ettevõtted ostavad ühte tüüpi seadmeid ja teised teistsuguseid. Kogu see protsess toimub keskselt ja koordineeritult nii, et kõik soetatud seadmed lõpuks omavahel toimiksid ja süsteemid ühilduksid. Ta märkis, et seaduse ega rakendusakti tasandil ei ole need küsimused praegu veel detailselt ette nähtud.

Kristi Purtsak lisas, et siia juurde tuleb ka koostöökokkulepe.

Varro Vooglaid kommenteeris, et ühelt poolt on mõistetav turvaettevõtjate mure, et praktilisest poolest peaks turvategevuse eeskirjas olema selgelt määratletud, milliseid andmeid nad jagama peavad ning samavõrd oluline on ka küsimus, mida üldse tohib jagada. Samas tekib küsimus, kas selline lahendus oleks ka põhiseadusega kooskõlas.

V. Vooglaid rõhutas, et inimeste põhiseaduslike õiguste riive korral lähtutakse üldjuhul eeldusest, et sellised asjad tuleb sätestada just seaduse tasandil, mitte üksnes eeskirja tasandil, kus võib neid laiendada ilma parlamendi otsustuseta.

Kristi Purtsak vastas, et kui rääkida õhuruumi seirest, siis on õhuruumi näol tegemist päris kauge ja kõrge pildiga ning tavapäraselt ei sisalda see selliseid isikuandmeid, mille puhul peaks seadusandja väga detailselt sätestama, mida tohib teha ja mida mitte. Kui seirepildile siiski jäävad isikuandmed, siis on selleks juba kogu isikuandmete kaitse regulatsioon olemas ning eelnõu ei too selles osas midagi uut.

K. Purtsak selgitas, et eelnõu näeb eelkõige ette seda, et kui seirekaamera või muu seireseade jäädvustab õhuruumi pilti, siis tuleb seda pilti jagada, et see informatsioon jõuaks ühtsesse infosüsteemi ning kõikidel asjaosalistel oleks võimalik õhuruumis olevaid objekte näha, eeskätt just droonide osas.

Madis Timpson andis sõna Kaitseministeeriumi esindajale.

Kaitseministeeriumi ametnik sõnas, et kuna seire teema puudutab väga oluliselt Kaitseväge

ning on Kaitseväge vastutusvaldkond, on see arutelu nende jaoks väga oluline. Ta rõhutas, et Kaitseväge on õhuruumi valvanud ja kaitsnud aastakümneid ning seetõttu on oluline vältida olukorda, kus seadusesse kirjutatakse nüüd liiga jäigad kohustused, mis muudaksid tegutsemise keerulisemaks. Oluline on tõrjuda julgeolekuohust tulenevaid ohte ning see peaks olema reguleeritud võimalikult paindlikult.

Ta lisas, et Kaitseministeerium analüüsib jätkuvalt edasi seda, milliseid andmeid ning kuidas ja millises ulatuses tuleks jagada. Samuti on veel töös see, milline peaks olema seireinfo omavahelise liidestamise standard. Ta kinnitas, et Kaitseministeerium toetab eelnõu.

Madis Timpson märkis, et lisaks on eelnõule oma kirjalikud ettepanekud esitanud SIM ning andis ministeeriumi esindajale nende tutvustamiseks sõna.

Henry Timberg sõnas, et SIM on esitanud ühe muudatusettepaneku, mille peaks politsei ja SIM-i hinnangul kindlasti eelnõusse lisama. Ta selgitas, et tegemist on sisuliselt kahe täiendusega, mis moodustavad ühe terviku. Ettepanek on lisada politsei ja piirivalve seadusesse (PPVS) säte, mis on oma olemuselt mõnevõrra sarnane numbrituvastuskaamerate sättega. Selle eesmärk oleks tagada politseile selge volitusnorm õhuruumi jälgimiseks, sh ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja korrarikkumiste kõrvaldamiseks. Samuti vastavate andmete salvestamiseks ning hilisemaks kasutamiseks sätestatud eesmärkidel, näiteks süütegude menetlemisel, kõrgendatud või olulise ohu väljaselgitamisel jne. Lisaks sätestada, milliseid andmeid salvestatakse, kui kaua ja kus neid säilitatakse.

H. Timberg selgitas, et on mõnevõrra vaieldav, kui suures osas ja millises ulatuses saab näiteks radariandmeid või raadiosignaali suunamäärajate andmeid käsitleda isikuandmetena. Kui eesmärk on *remote-ID* ehk transponderite andmete nägemine, siis peab olema võimalik neid andmeid seirata nii palju, kui võimekust on. Ta rõhutas, et seire peab olema pidev, sest ei ole võimalik hakata seireseadmeid sisse lülitama alles siis, kui konkreetsele olukorrale reageerima asutakse. Seirepilt peab olema pidev, mille pinnalt oleks võimalik reageerida. Lisaks ongi oluline ka andmete salvestamine, kuna osa kuritegusid võivad ilmnedas alles hiljem. Seetõttu on SIM-i ettepanek lisada eelnõusse see säte, mis annaks politseile selge volitusnormi õhuruumi jälgimiseks mehitamata õhusõidukitest tuleneva ohu ennetamise eesmärgil. Ta rõhutas, et numbrituvastuskaamerate juhtum näitas, et pelgalt üldregulatsiooni sätetest tuletatud õiguslik alus ei pruugi olla piisav ning seda viga ei tohiks korrata.

Kristi Purtsak kommenteeris, et Riigikantselei ei toeta praeguses etapis nii põhimõttelist muudatust. Ta selgitas, et on olemas lennuohutuse infosüsteem, millel on oma põhimäärus ning kuhu on võimalik lisada ka politsei, et näha käitajate numbreid. SIM soovib praegu aga enamasti ehk seda, et kogu drooniseire käigus pildile jäävat teavet saaks kasutada laiemalt süütegude menetlemiseks, tagaotsitavate leidmiseks jne. Tema hinnangul tuleks seda küsimust põhjalikumalt analüüsida ning kui see osutub põhjendatuks, siis saab tulla vastavate muudatustega välja sügisel, mitte lisada neid käesolevasse eelnõusse.

Ta lisas, et Justiits- ja Digiministeerium (JDM) on just saatnud kooskõlastusele ka teise vastava eelnõu, mis puudutab mehitamata õhusõidukitega tehtud piltide laiemat kasutamist ning leidis, et seda küsimust võiks tegelikult lahendada seal.

Henry Timberg kommenteeris, et viidatud JDM-i eelnõu käsitleb tegelikult seda, kuidas riik ise mehitamata õhusõidukit kasutab. Näiteks kuidas ja millisel eesmärgil võib politsei enda drooni abil kogutud pilti kasutada. Ta rõhutas, et SIM-i ettepanek puudutab praegu hoopis seda, kuidas maapealsete seireseadmetega jälgida õhus lendavaid objekte ja nende käitajaid tuvastada.

H. Timberg märkis, et kui konkreetset volitusnormi ei määratleta, siis ollakse olukorras, kus eelnõuga antakse politseile küll eriseaduses juurde erinevaid volitusi, kuid selget õigust pidevaks seireks ja nende andmete kogumiseks ei anta. See loob omakorda olukorra, kus

eeldatakse politseilt vastavat võimekust, kuid sõnaselge volitus selliste andmete kogumiseks ja töötlemiseks puudub.

Varro Vooglaid palus täpsustada, kas probleem seisneb selles, et olemasolev õiguslik regulatsioon ei ole piisavalt detailne, mis seda praktikat võimaldaks või hoopis selles, et selline praktika ei pruugi praegusel juhul üldse õiguspärane olla ning soovitakse vältida numbrituvastuskaamerate juhtumiga sarnast olukorda. Ta rõhutas, et need on kaks väga erinevat olukorda. Üks asi on see, kui kohustatakse käitajatel transponderid sisse lülitada, et oleks võimalik näha, kus droon konkreetsel hetkel lendab ja kes on käitaja. Teine asi oleks see, kui kogu seda andmestikku soovitakse salvestada pikemaks perioodiks ja kasutada seda hoopis laiematel eesmärkidel.

V. Vooglaid küsis, kuidas SIM kehtivat õigust tõlgendab ehk kas politseil on praegu juba õigus selliseid andmeid salvestada ja töödelda ning soovitakse lihtsalt detailsemat regulatsiooni või praegu seda õigust ei ole ja nüüd püütakse seda juurde saada.

Henry Timberg selgitas, et näiteks piiril kasutatavate seadmete nagu radarite või raadiosignaali suunamäärajate puhul ei ole otsest seost isikuandmetega, mistõttu on seire tegelikult lubatud. Kui seade siduda aga transponderitega, muutuvad need andmed juba isikuandmeteks. Just seetõttu oleks loogiline, et kui eeldatakse politsei poolset seiret ja pildi pidevat jälgimist, peab selliseks toiminguks olema ka selge volitusnorm. Kui sellist normi ei ole, siis tekibki küsimus, kas piisab üksnes üldsätete pinnalt tuletatavast õiguslikust alusest või mitte.

Varro Vooglaid märkis, et jälgimine on üks asi, kuid nende andmete salvestamine ja töötlemine on siiski hoopis teine asi.

Henry Timberg vastas, et mõlemad toimingud on siiski isikuandmete töötlemine. Üks asi on reaalses jälgimine ja teine on nende andmete hilisem kasutamine. Ta rõhutas, et politsei roll mehitamata õhusõidukite seires ja tõrjes ei ole siiski sama, mis Kaitseväel ning ka riskid on erinevad. Politsei vaatest ei ole küsimus selles, et seirepildil nähakse objekti ja seda hakatakse kohe alla laskma. Tuleb märkida, et droone on võimalik kasutada ka kuritegevuse vahendina, näiteks salakaubaveos, luures vms. Selline tegevus võib olla latentne ning selle toimumist ei pruugi seire koheselt reaalses tuvastada. Kui seireandmeid ei salvestata, siis ei ole ka võimalik hiljem kuritegevuse mustreid tuvastada.

H. Timberg rõhutas, et kui politseile pannakse selles valdkonnas ülesanne, peab olema ka selge õigus seda pilti saada ning volitus seda ka salvestada.

Maria Jufereva-Skuratovski sõnas, et tema lähenemine selles küsimuses on toetav, sest kui politseilt oodatakse seiret, siis peaks andma selleks ka piisavalt volitusi. Ta küsis, miks tuleks Riigikantselei hinnangul selle küsimuse lahendamiseks oodata sügiseni.

Kristi Purtsak vastas, et Riigikantselei ei ole veel saanud seda ettepanekut piisavalt detailselt analüüsida ning seega puudub selgus, mida täpsemalt nende andmetega teha soovitakse ehk miks neid salvestatakse ja milleks neid salvestisi hiljem kasutatakse. Ta märkis, et SIM-i ettepanek on sõnastatud päris laialt ning näeb ette kõikide andmete salvestamist ja hilisemat kasutamist erinevatel eesmärkidel.

K. Purtsak rõhutas, et käesoleva eelnõu fookus on siiski reaalses seiramine ehk kes ja kus lendab ning edastada see informatsioon ka Kaitseväele. SIM-i ettepanek eeldaks sisuliselt uue infosüsteemi loomist ning sellist lahendust ei ole peetud võimalikuks niivõrd kiiresti ja ilma põhjalikumana analüüsita teha. Seetõttu oli nende seisukoht, et teemat võiks arutada edaspidi.

Valdo Randpere küsis, kas selline jälgimissüsteem on juba kusil olemas ning SIM lihtsalt soovib neid andmeid ka endale saada või on SIM-i eesmärk üles ehitada täiesti uus süsteem, milles neid andmeid jälgida, registreerida ja salvestada.

Henry Timberg märkis, et Eestis tegutsevad juba praegu eraettevõtted, kes koguvad transponderite seireandmeid ja jälgivad droone. Näiteks HexTech drooniradar, kelle süsteem katab juba üsna suurt osa Eestist.

Ta selgitas, et need andmed ei ole iseenesest salajased, sest teoreetiliselt võib igaüks transponderi andmeid vastu võtta ning näha selle drooni ja puldi asukohta ning käitaja registreerimisnumbrit. Riigi vaatest tekib siin aga tõesti sama küsimus nagu sõidukite registreerimisnumbrite puhul ehk kui eraettevõtte selliseid andmeid kogub, siis ei ole need sisuliselt isikuandmed, kuna eraettevõttel puudub ligipääs liiklusregistrile. Kui aga riik neid andmeid kogub ja töötleb, muutuvad need isikuandmeteks, sest riik saab Transpordiameti andmekogust järele vaadata, kelle drooniga on tegemist. Ta rõhutas, et kui kehtestatakse nõue, et kõikidel droonidel peab olema käitaja registreerimisnumber sisse lülitada, et neid oleks võimalik tuvastada ning seirepilti pidevalt jälgida, siis olekski loogiline sätestada seaduses selgelt, et politseil on sellisel eesmärgil volitusnorm õhuruumi jälgida ja seirata.

H. Timberg märkis, et tegemist ongi õiguslikult uue valdkonnaga, sest reguleeritakse tegevust, mida sellisel kujul ei ole varem olnud. Ta tõi esile, et riigipiiri seaduses on olemas üks väga üldine säte, mille järgi teostatakse riigipiiri valvamist politsei ja Kaitseväge poolt ka asjakohaste tehniliste vahenditega ning seda sätet on võetud üheks eeskujuks. Samas, kui soov on laiendada politsei ülesannet edaspidi nii, et politseil on üle riigi selline droonipolitsei roll, siis tuleb selleks ette näha ka vastav õigus neid andmeid töödelda. Vastasel juhul võib tema hinnangul tekkida lünk isikuandmete töötlemisel.

Andre Hanimägi meenutas, et eelnõu esimesel lugemisel jäi mulje, nagu istuksid PPA ja Kaitseväge sisuliselt ühes ruumis ning otsustaksid seal, kelle probleem konkreetne droon on. Ta märkis, et seire mõttes paistab seega süsteem juba olemas olevat ning praegu räägitakse eeskätt nende andmete salvestamisest. Ta küsis, kas praegu juba ei ole vähemalt mingisugust salvestamise võimekust, kuna tõenäoliselt ei saa tegemist olla üksnes hetkelise pildiga. Näiteks vaadatakse ka lennuliikluse valdkonnas hiljem radaripilte üle. Sellest lähtuvalt võiks eeldada, et ka siin on teatav tehniline võimekus tõenäoliselt võimalik.

A. Hanimägi küsis lisaks, kuidas toimub praegu praktiline reageerimine väga konkreetsetes juhtumites. Ta märkis, et kui drooniga viiakse läbi nähtavalt väga konkreetne tegevus, näiteks veetakse üle piiri narkootikume, siis on ju politseil juba praegu reageerimine võimalik ning praegu on soov pigem kuritegevuse mustrite tuvastamine.

Kristi Purtsak vastas, et salvestamise võimekus on tõesti olemas, kuid SIM-i ettepanek seisneb selles, et neid salvestisi soovitakse kasutada senisest laiemalt, mitte üksnes õhuruumi seireks, vaid üldisemalt ka süütegude menetlemiseks.

Henry Timberg vastas, et reageerida saab tõesti ka praegu, kuid näiteks korduvaid mustreid praegu täpsemalt tuvastada ei saa. Seega jõutakse taas küsimuseni, et transponderi andmed on väga selgelt seotud isikuandmetega ning nende kasutamiseks selget volitusnormi ei ole. Kui aga öeldakse, et politsei ülesanne on õhuruumi kaitse, siis peaks tema hinnangul politseil olema ka võimalus näha, kellel on transponderid sisse lülitatud ning vajadusel ka kes on konkreetsed käitajad, et selliseid olukordasid tuvastada ja andmeid kasutada. Vastasel juhul ei ole tegelikult võimalust täpsemalt aru saada, kes ja kus lendab.

H. Timberg märkis, et kui rääkida andmete kasutamisest muudel eesmärkidel, näiteks süütegude menetlemisel, siis on kõrgendatud ja olulise ohu alusel reageerimise õigus politseil LennS-is niikuinii olemas. Tagantjärele sellel eesmärgil salvestiste kasutamine kuuluks tema hinnangul samasse kategooriasse. Ilma salvestiseta ei ole võimalik neid menetleda. Ta lisas, et süüteod võivad olla väga erineva iseloomuga. Näiteks võib tegu olla lihtsalt käitamisnõuete rikkumises ehk keelualas, liiga kõrgel või kaugel lendamises, kuid mõni tegu võib kaasa tuua ka reaalse ohtliku olukorra. Seetõttu oleks oluline, et pärast oleks selles osas

võimalik midagi ka tuvastada.

Varro Vooglaid küsis, kas PPA kogub juba praegu selliseid droonide käitajate andmeid isikuandmete tähenduses.

Lisaks, kas juhul, kui transponderi sisselülitamise kohustus kehtestatakse ja selliseid andmeid hakkab olema oluliselt rohkem, leiab PPA juba täna, et tal on õigus neid andmeid koguda ja töödelda. Kui see on nii, siis millisele õiguslikule alusele tuginetakse. Samuti soovis ta selgust, kas neid andmeid üksnes jälgitakse reaalajas rikkumiste tuvastamiseks või kantakse need ka andmebaasi, säilitatakse ja hiljem töödeldakse.

Henry Timberg vastas, et transponderi ehk majakaandmeid politsei tema teada ise kuskile ei kogu ega salvesta. Ta selgitas, et sisuliselt nende andmete nägemiseks kasutatakse täna eraettevõtete teenust.

Varro Vooglaid kommenteeris, et selline vastus oleks näiteks numbrituvastuskaamerate kontekstis väga küsitav, kui öelda, et politsei ise küll neid andmeid ei kogu, kuid mingi eraettevõtte kogub ja politsei saab neid lihtsalt nende käest.

Kristi Purtsak märkis, et drooni käitaja andmed asuvad lennuohutuse infosüsteemis, mida peab Transpordiamet. Selles osas on oma põhimäärused, kus on sätestatud, kellel on sinna juurdepääs ja millistel eesmärkidel. Tema hinnangul on seega küsimus lahendatav ka nii, et SIM-il on võimalik algtada valitsuse määruse muutmise, et luua endale alus nende andmete nägemiseks.

Ta rõhutas, et täiesti eraldi küsimus on uue infosüsteemi loomine, mida Riigikantselei tõesti praeguses etapis ei toeta. Küll aga toetatakse selle teema põhjalikumalt analüüsimist ja lahendamist edaspidi, mitte konkreetse eelnõu raames.

Valdo Randpere märkis, et arutelu on seni keskendunud peamiselt õhus lendavatele droonidele, kuid lisaks nendele on tänapäeval olemas ka maismaal ja veepinnal liikuvad droonid. Ta küsis, kuidas selliste vahendite puhul on see küsimus lahendatud. Täpsemalt, kas ka veepinnal või maismaal liikuv droon peab olema kuidagi registreeritud ning kas seda tuleb samuti tõrjuda või milline regulatsioon neile üldse kehtib, arvestades, et tehnoloogia areng toimub väga kiiresti.

Kristi Purtsak nõustus, et areng toimubki väga kiiresti ning see on üks järgmine teema, millele riik peab edaspidi tähelepanu pöörama. Ta märkis, et selliste vahendite puhul ei ole praegu registreerimiskohustusi. Samas tuleb rõhutada, et käesolev eelnõu on sõnastatud tehnoloogianeutraalselt ehk see ei piirdu üksnes õhus liikuvate mehitamata objektidega, vaid võimaldab PPA-le ja Kaitseväele sisuliselt samad õigused ka veepinnal või maismaal liikuvate mehitamata objektide osas.

K. Purtsak tõdes, et tegemist on praegu veel täiesti nn tuvastamata maailmaga, kus puuduvad sisuliselt nii registreerimise kohustused kui ka tegelikult selline turg või liikumine võrreldes õhus lendavate droonidega.

Madis Timpson tänas kutsutuid arutelu eest.

Esimees alustas kokkuvõttega SIM-i ettepanekust ning sõnas, et tema seda ettepanekut ei toeta. Tema hinnangul ei ole see ka päris mõistlik lähenemine, kui ettepanek valitsuses toetust ei leia, kuid tullakse siiski komisjoni ette sooviga luua taas uus infosüsteem, et kasutada andmeid teistel eesmärkidel, kui eelnõu fookus.

Andre Hanimägi sõnas, et tema hinnangul tuleks SIM-i sooviga siiski ühel hetkel edasi minna. Ta leidis, et soov on iseenesest mõistlik, kuid ta ei hakka ise samuti praeguses etapis selles osas hääletust nõudma, sest võib olla oleks selle lisamine just käesolevasse eelnõusse tõesti liiga suur samm korraga. Samas väljendas ta lootust, et küsimusega tegeletakse mõne

teise eelnõu raames võimalikult kiiresti edasi.

Madis Timpson vastas, et tal ei ole samuti politsei soovide vastu iseenesest midagi, kuid talle ei meeldi see viis, kuidas seda ettepanekut praegu menetlusse toodi. Tema hinnangul ei kuulu see küsimus sisuliselt üldse kõnealuse eelnõu reguleerimisalasse ning pigem tuleks vajadusel teha selle küsimuse lahendamiseks eraldi eelnõu.

Varro Vooglaid nõustus, et see ei ole hea menetluspraktika, kui peaminister tuleb uue eelnõuga ja selgitab selle mõtet, kuid edasise menetluse käigus püütakse sellele vaikselt hoopis teistsuguseid asju n-ö juurde pookida.

Kristi Purtsak kommenteeris, et eelnõu saavad osapooled siiski rakendada ning selles ei ole küsimust. Probleemkoht seisneb hoopis selles, et need ettepanekud tekkisid sisuliselt paar päeva tagasi ehk neid ei ole veel kooskõlastatud ega põhjalikumalt arutatud. Ta rõhutas, et eesmärk võib isegi õige olla ning ilmselt tulebki tulevikus selles suunas liikuda, kuid enne tuleb see küsimus põhjalikumalt läbi rääkida, sh ka andmekaitse ekspertidega ning päriselt aru saada, milliseid andmeid täpsemalt kogutakse, kuhu need andmed jõuavad ja kuidas neid kasutatakse.

Madis Timpson nõustus. Ta märkis, et tegemist on ajakriitilise eelnõuga ning eesmärk on sellega edasi liikuda. Sügisel on Riigikantselei sõnul võimalik veel tõusetunud küsimustega edasi tegeleda, sh ITL-i ja TTJA koostöö osas suhelda. SIM-i ettepanekut praegu ei toetata, mitte eesmärgi enda pärast, vaid seetõttu, et neid ei ole veel jõutud piisavalt läbi töötada.

Esimees tegi seejärel ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

- 3.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.06.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).
- 3.2.** Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).
- 3.3.** Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 17.06.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

4. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Timpson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija